

Byla C-215/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. gegužės 19 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Verwaltungsgericht Wiesbaden (Vokietija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. gegužės 13 d.

Ieškovas:

JV

Atsakovė:

Vokietijos Federacinė Respublika

Pagrindinės bylos dalykas

Leidimas pateikti informaciją apie keleivius

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės išaiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/681 dėl [keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo] teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais (OL L 119, 2016 5 4, p. 132, toliau – PNR direktyva), pagal kurią oro transporto įmonės visų be išimties keleivių duomenų įrašus perduoda valstybių narių įsteigtiems informacijos apie keleivius skyriams ir juose duomenų įrašai nesant pagrindo naudojami atliekant automatizuotą duomenų bazių ir

kriterijų palyginimą, o vėliau saugomi penkerius metus, atsižvelgiant į PNR direktyva siekiamą tikslą ir į apibrėžtumo ir proporcingumo reikalavimus, yra suderinama su Pagrindinių teisių chartija, ypač su šios chartijos 7, 8 ir 52 straipsniais?

2. Visų pirma:

- a) ar PNR direktyvos 3 straipsnio 9 punktą kartu su šios direktyvos II priedu tiek, kiek juose įtvirtinta, jog sąvoka „sunkūs nusikaltimai“, kaip ji suprantama pagal PNR direktyvą, reiškia II priede išvardytus nusikaltimus, už kuriuos pagal valstybės narės nacionalinę teisę baudžiama laisvės atėmimo bausme arba įsakymu sulaikyti, kurio ilgiausias terminas – bent treji metai, atsižvelgiant į pakankamo apibrėžtumo ir proporcingumo reikalavimą, yra suderinamas su Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniais?
- b) ar perduotini keleivio duomenų įrašai (toliau – PNR duomenys), jei kartu su jais turi būti perduoti vardas ir pavardė (PNR direktyvos straipsnio 1 dalies pirmas sakinytis kartu su šios direktyvos I priedo 4 punktu), informacija apie dažnai lėktuvais keliaujančius piliečius ir į laisvos formos teksto laukelį įrašytos bendros pastabos (PNR direktyvos 8 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą kartu su šios direktyvos I priedo 12 punktu), yra pakankamai apibrėžti, kad būtų galima pateisinti Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsnių apribojimą?
- c) ar su Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniais ir PNR direktyvos tikslais suderinama tai, kad renkami ne tik keleivio, bet ir trečiųjų asmenų, pavyzdžiui, kelionių agentūros / kelionių agento (PNR direktyvos I priedo 9 punktą), nepilnamečius lydinių (PNR direktyvos I priedo 12 punktą) ir kartu keliaujančių asmenų (PNR direktyvos I priedo 17 punktą) duomenys?
- d) ar PNR direktyva, atsižvelgiant į tai, kad pagal jos nuostatas perduodami, tvarkomi ir saugomi nepilnamečių keleivių duomenys, yra suderinama su Pagrindinių teisių chartijos 7, 8 ir 24 straipsniais?
- e) ar PNR direktyvos 8 straipsnio 2 dalis kartu su PNR direktyvos I priedo 18 punktu, pagal kurią oro transporto bendrovė API duomenis, net jei jie yra tokie patys, kaip ir PNR duomenys, perduoda valstybių narių informacijos apie keleivius skyriams, atsižvelgiant į duomenų kiekio mažinimo principą, yra suderinama su Pagrindinių teisių chartijos 8 ir 52 straipsniais?
- f) ar PNR direktyvos 6 straipsnio 4 dalis, kurios nuostatos skirtos kriterijams, pagal kuriuos yra lyginami duomenų įrašai, apibrėžti, yra pakankamas teisės akte nustatytas teisėtas pagrindas, kaip tai suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 2 dalį ir 52 straipsnį ir SESV 16 straipsnio 2 dalį?

- g) ar PNR direktyvos 12 straipsniu Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniai ribojami tik tiek, kiek griežtai būtina, jei valstybių narių informacijos apie keleivius skyriuose perduoti duomenys saugomi penkerius metus?
 - h) ar dėl nuasmeninimo pagal PNR direktyvos 12 straipsnio 2 dalį asmens duomenų kiekis sumažinamas tik tiek, kiek yra būtina vadovaujantis Pagrindinių teisių chartijos 8 ir 52 straipsniais, jeigu tai yra tiesiog suteikiami pseudonimai, kurių galima bet kada atsisakyti?
 - i) ar Pagrindinių teisių chartijos 7, 8 ir 47 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos reikalaujama, jog keleiviai, kurių duomenys atliekant keleivių duomenų tvarkymą yra nuasmeninami (PNR direktyvos 12 straipsnio 3 dalis), būtų apie tai informuojami ir jiems taip būtų užtikrinta galimybė pasinaudoti teismine priežiūra?
3. Ar PNR direktyvos 11 straipsnis, leidžiantis PNR duomenis perduoti trečiosioms šalims, kuriose nėra pakankamo duomenų apsaugos lygio, yra suderinamas su Pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsniais?
 4. Ar pagal PNR direktyvos 6 straipsnio 4 dalies ketvirtąjį sakinį yra užtikrinama pakankama apsauga nuo specialių kategorijų asmens duomenų tvarkymo, kaip tai suprantama pagal 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (OL L 119, 2016 5 4, p. 1, toliau – BDAR) 9 straipsnį ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (OL L 119, 2016 5 4, p. 89; toliau – Direktyva (ES) 2016/680) 10 straipsnį, jei kartu su laisvos formos teksto laukelyje „bendros pastabos“ (PNR direktyvos I priedo 12 punktą) pateikta informacija gali būti perduoti, pavyzdžiui, pageidavimai dėl maisto, iš kurių galima daryti išvadas dėl tokių specialių kategorijų asmens duomenų?
 5. Ar yra suderinama su BDAR 13 straipsniu, jei oro transporto bendrovės savo interneto svetainėse atkreipia keleivių dėmesį tik į nacionalinį įgyvendinimo įstatymą (šiuo atveju – 2017 m. birželio 6 d. *Gesetz über die Verarbeitung von Fluggastdaten zur Umsetzung der Richtlinie (EU) 2016/681* (Įstatymas dėl keleivių duomenų tvarkymo įgyvendinant Direktyvą (ES) 2016/681) (vadinamasis *Fluggastdatengesetz* arba *FlugDaG*, BGBl, p. 1484, toliau – *FlugDaG*)?

Nurodytos Sąjungos teisės aktų nuostatos

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (toliau – Chartija), 7, 8, 24, 47 ir 52 straipsniai

SESV 16 straipsnis

2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/681 dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo terorizmo ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais (OL L 119, 2016 5 4, p. 132).

2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (OL L 119, 2016, p. 89)

2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1, toliau – BDAR)

1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 283, 1995, p. 31).

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Gesetz über die Verarbeitung von Fluggastdaten zur Umsetzung der Richtlinie (EU) 2016/681 (Įstatymas dėl keleivių duomenų tvarkymo įgyvendinant Direktyvą (ES) 2016/681, toliau – *FlugDaG*)

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 2017 m. birželio 10 d. įsigaliojo *FlugDaG*, kuriuo į Vokietijos teisę perkeliama Direktyva 2016/681. Šia Direktyva reglamentuojamas PNR duomenų perdavimas skrendant iš Europos Sąjungos valstybių narių į trečiąsias šalis ir iš trečiųjų šalių į Sąjungos valstybes nares.
- 2 Direktyvos tikslas, vadovaujantis jos 1 straipsnio 2 dalimi, yra teroristinių nusikaltimų ir sunkių nusikaltimų prevencija, nustatymas, tyrimas ir patraukimas už juos baudžiamojon atsakomybėn. Pagal Direktyvos 4 straipsnį valstybės narės įpareigojamos įsteigti vadinamuosius informacijos apie keleivius skyrius, atsakingus už PNR duomenų rinkimą iš oro vežėjų, tų duomenų saugojimą ir

tvarkymą, ir tų duomenų arba jų tvarkymo rezultatų perdavimą kompetentingoms valdžios institucijoms, taip pat už keitimąsi tiek PNR duomenimis, tiek jų tvarkymo rezultatais. Vadovaujantis direktyvos 8 straipsniu kartu su Direktyvos 2016/681 I priedu visos valstybės narės privalo įpareigoti visus oro vežėjus perduoti nustatytus PNR duomenis tos valstybės narės, į kurios teritoriją arba iš kurios teritorijos vykdomi skrydžiai, informacijos apie keleivius skyriams. Pagal Direktyvos 2016/681 9 straipsnį valstybės narės gali viena kitos paprašyti PNR duomenų ir juos perduoti viena kitai. Direktyvos 11 straipsnyje numatytomis sąlygomis duomenų įrašus taip pat galima perduoti trečiosioms šalims. Vadovaujantis Direktyvos 2016/681 12 straipsnio 2 dalimi išsaugoti keleivių duomenys, kuriuos reikia saugoti penkerius metus, pasibaigus šešių mėnesių laikotarpiui „nuasmeninami“, tai reiškia, kad duomenų elementai, pagal kuriuos būtų galima netiesiogiai nustatyti keleivio tapatybę, užmaskuojami. Tačiau, jei tenkinamos Direktyvos 2016/681 12 straipsnio 3 dalyje numatytos sąlygos, šių duomenų elementų nuasmeninimą galima panaikinti. Direktyvos 6 straipsnyje reglamentuojamas duomenų tvarkymas, kuris visų pirma turi būti vykdomas automatizuotu būdu lyginant duomenis su tokiais pačiais duomenų banko duomenimis ir vadovaujantis iš anksto nustatytais kriterijais (*FlugDaG* vadinami „kriterijai“).

- 3 Ieškovas oro transporto įmonės „Lufthansa“ lėktuvu 2019 m. balandžio 28 d. skrido iš Frankfurto prie Maino (Vokietija) į Bogotą (Kolumbija), o 2019 m. gegužės 7 d. iš Rio de Žaneiro (Brazilija) atgal į Frankfurtą prie Maino. Jis prašo, kad su šiais skrydžiais susiję atsakovės saugomi duomenys būtų ištrinti.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 4 Norint išspręsti šį pagrindinės bylos ginčą svarbu atsakyti į klausimą, ar visa Direktyva 2016/681 arba jos dalimi yra pažeidžiama Chartija. Tokiu atveju *FlugDaG*, kaip įgyvendinimo įstatymas, negalėtų būti taikomas, taigi byloje nagrinėjamas duomenų tvarkymas būtų negalimas ir ieškovas turėtų teisę reikalauti juos ištrinti.

Dėl 1 klausimo – ar Direktyva 2016/681 apskritai yra suderinama su Chartija?

- 5 Įvairūs Direktyvoje 2016/681 ir *FlugDaG* numatyti duomenų tvarkymo būdai riboja Chartijos 7 straipsnyje užtikrinamos pagrindinės teisės į privatą gyvenimą apsaugos sritį. Juk ši teisė taikoma bet kokiai su fiziniu asmeniu, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti, susijusiai informacijai (žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Volker und Markus Schecke ir Eifert*, C-92/09 ir C-93/09, EU:C:2010:662, 52 punktą), taigi ir Direktyvos 2016/681 I priede išvardintai informacijai apie asmenis, kurių PNR duomenys yra tvarkomi. Be to, atliekant Direktyvoje 2016/681 numatytą PNR duomenų tvarkymą taikomas Chartijos 8 straipsnis, nes tai yra asmens duomenų tvarkymas, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį, todėl būtinai turi atitikti šiame straipsnyje numatytus duomenų

apsaugos reikalavimus (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 123 punktą).

- 6 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją asmens duomenų perdavimas trečiajam asmeniui, pavyzdžiui, valdžios institucijai, nepriklausomai nuo vėlesnio perduotos informacijos naudojimo, reiškia Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintos pagrindinės teisės apribojimą. Tas pats taikytina asmens duomenų saugojimui ir prieigai prie jų, kai juos siekia panaudoti valdžios institucijos. Šiuo klausimu pažymėtina, kad nelabai svarbu, ar atitinkama su privačiu gyvenimu susijusi informacija yra neskelbtino pobūdžio ir ar dėl šio apribojimo suinteresuotieji asmenys galbūt patyrė nepatogumų (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 124 punktą). Jei tvarkomi asmens duomenys, atitinkama nuostata galioja ir Chartijos 8 straipsnio atžvilgiu (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 126 punktą).
- 7 Juk Chartijos 7 ir 8 straipsniuose įtvirtintų teisių negalima laikyti absoliučiomis, jos turi būti vertinamos atsižvelgiant į jų socialinę funkciją (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 136 punktą). Šių teisių apribojimas gali būti visiškai pateisinamas siekiant užtikrinti bendruosius interesus, kuriems priskiriama ir kova su teroristiniais ir sunkiais nusikaltimais (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 149 punktą). Tačiau pagrindinių teisių apribojimai turi būti tinkami ir reikalingi šiems tikslams pasiekti ir negali būti neproporcingi siaurąja prasme. Be to, pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį bet koks Sąjungos pagrindinių teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Remiantis proporcingumo principu, apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 138 punktą).
- 8 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją proporcingumo principu reikalaujama, kad Sąjungos institucijų aktai būtų tinkami atitinkamo reglamentavimo teisėtiems tikslams pasiekti ir neviršytų to, kas tinkama ir būtina jiems įgyvendinti (2014 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Digital Rights Ireland ir kt.*, C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238, 46 punktas). Dėl teisės į privataus gyvenimo gerbimą reikia pažymėti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją šios pagrindinės teisės apsauga reikalauja, kad nukrypimai nuo asmens duomenų apsaugos ir jos apribojimai neviršytų to, kas yra griežtai būtina (2014 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Digital Rights Ireland ir kt.*, C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238, 52 punktas).
- 9 Tam, kad šis reikalavimas būtų įvykdytas, apribojimą nustatančiuose teisės aktuose turi būti numatytos aiškos ir tikslios nagrinėjamos priemonės apimtį ir taikymą reglamentuojančios taisyklės ir nustatyti minimalūs reikalavimai. Asmenims, kurių duomenys buvo perduoti, turi būti suteikta pakankamai garantijų, leidžiančių veiksmingai apsaugoti jų asmens duomenis nuo piktnaudžiavimo rizikos. Siekiant užtikrinti, kad apribojimas neviršys to, kas

griežtai būtina, taisyklėse visų pirma turi būti nurodyta, kokiomis aplinkybėmis ir sąlygomis galima imtis priemonės, numatančios tokių duomenų tvarkymą. Būtinybė turėti tokias garantijas yra dar svarbesnė tais atvejais, kai asmens duomenys tvarkomi automatizuotu būdu. Tai galioja ypač tada, kai kalbama apie specialiajai neskelbtinų asmens duomenų kategorijai priskiriamų duomenų apsaugą (2014 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Digital Rights Ireland ir kt.*, C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238, 54 ir 55 punktai).

- 10 Kyla rimtų abejonių dėl to, ar Direktyva 2016/681 visais atžvilgiais atitinka šiuos reikalavimus.
- 11 Pagal Direktyvos 2016/681 nuostatas oro transporto įmonės kiekvieno konkretaus skrydžio atveju privalo perduoti visų oro keleivių PNR duomenis valstybių narių informacijos apie keleivius skyriams, kuriuose automatizuotai tvarkomi ir nuolat saugomi šie duomenys. Tam nereikia specialios priežasties, pavyzdžiui, kad būtų konkretūs požymiai, rodantys ryšį su tarptautiniu terorizmu ar organizuotu nusikalstamumu. Dėl to per trumpą laiką reikia apdoroti ir išsaugoti šimtus trilijonų duomenų įrašų. Todėl keleivio „duomenų saugojimas“ yra akivaizdžiai susijęs su daugybės Europos gyventojų pagrindinėmis teisėmis.
- 12 Direktyvos 2016/681 8 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje kartu su šios direktyvos priedu numatytų perduotinų duomenų yra labai daug ir jie apima ne tik keleivių vardą, pavardę, adresą ir visą kelionės maršrutą, bet ir informaciją apie jų bagažą, kartu keliaujančius asmenis, taip pat bet kokios rūšies mokėjimo informaciją ir tiksliau neapibrėžtas „bendras pastabas“. Iš šių duomenų galima daryti labai tiksliai išvadas apie atitinkamų asmenų privatų ir socialinį gyvenimą. Pagal juos galima spręsti, kas, kada, su kuo ir kur keliavo, kokia mokėjimo priemone naudojosi ir kokius kontaktinius duomenis pateikė, taip pat, ar atitinkamas asmuo keliavo su lengvu bagažu ar sunkiu. Naudojantis laisvos formos duomenų laukeliu „bendros pastabos“ galima sukaupti ir daugiau duomenų, kurių apimtis yra visiškai neaiški (apie tai žr. toliau).
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiančio teismo nuomone, PNR duomenų apdorojimas ir saugojimas yra panašus į duomenų saugojimą telekomunikacijų sektoriuje. Dėl šio Teisingumo Teismas nurodė, kad jis reiškia didelį Chartijos 7 ir 8 straipsnio apribojimą. Iš tiesų dėl masinio ir atsitiktinio didelės apimties duomenų įrašų saugojimo, leidžiančio daryti išvadas apie atitinkamų asmenų privatų ir profesinį gyvenimą, jie gali jaustis lyg būtų nuolat stebimi (2014 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Digital Rights Ireland ir kt.*, C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238, 37 punktas).
- 14 Pirmajame savo sprendime dėl duomenų saugojimo Teisingumo Teismas be kita ko ir dėl šios priežasties nusprendė, kad šis saugojimas prieštarauja pagrindinėms teisėms, nes turi būti saugomi ir duomenys, gauti iš asmenų, dėl kurių neegzistuoja jokių požymių, leidžiančių manyti, kad jų elgesys gali būti nors netiesiogiai ar tolimai susijęs su sunkiais nusikaltimais (2014 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Digital Rights Ireland ir kt.*, C-293/12 ir C-594/12, EU:C:2014:238,

58 punktas). Tai taip pat galioja ir tvarkant bei saugant PNR duomenis, o tai rodo, kad Direktyvos 2016/681 nuostatomis reglamentuojama daugiau nei yra būtina šia direktyva siekiamiems tikslams įgyvendinti, taigi jos yra laikytinos neproporcingomis, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją. Pažymėtina, kad, skirtingai nuo duomenų, susijusių su telekomunikacijų srautais saugant duomenis, PNR duomenys be priežasties ne tik saugomi, bet vėliau ir tvarkomi, t. y. automatizuotai lyginami su duomenų bazėmis ir vadinamaisiais kriterijais.

Dėl 2a klausimo – sąvoka „sunki nusikaltimai“

- 15 Taip pat kyla abejonų dėl PNR duomenų rinkimo ir tvarkymo apibrėžtumo ir proporcingumo atsižvelgiant į nusikaltimus, su kuriais tokiu būdu siekiama kovoti. Direktyvoje 2016/681 deklaruojamas jos tikslas – terorizmo ir sunkių nusikaltimų prevencija, nustatymas, tyrimas ir patraukimas už juos baudžiamojon atsakomybėn. Direktyvos 3 straipsnio 9 punkte „sunki nusikaltimai“ apibrėžiami kaip II priede išvardyti nusikaltimai, už kuriuos pagal valstybės narės nacionalinę teisę baudžiama laisvės atėmimo bausme arba įsakymu sulaikyti, kurio ilgiausias terminas – bent treji metai. Direktyvos 2016/681 II priede pagal 3 straipsnio 9 punktą pateikiamas 26 nusikaltimų sąrašas. Šiems nusikaltimams priskiriami, pavyzdžiui, korupcija (6 punktas), sukčiavimas (7 punktas), elektroniniai / kibernetiniai nusikaltimai (9 punktas), taip pat nusikaltimai aplinkai (10 punktas).
- 16 Pirmiausia kyla abejonų dėl šių nuostatų apibrėžtumo. Pavyzdžiui, Vokietijos baudžiamojoje teisėje „korupcijos“ nusikalstama veika nėra apibrėžta, šiuo atveju tai yra bendresnė daugybės nusikaltimų sąvoka. Tas pats pasakytina apie sąvokas „sukčiavimas“, „elektroniniai nusikaltimai“ ir „nusikaltimai aplinkai“.
- 17 Dėl šių priežasčių, taip pat dėl Direktyvos 2016/681 3 straipsnio 9 punkte esančios nuorodos į kiekvienoje valstybėje narėje taikomas bausmes PNR duomenys skirtingose Sąjungos valstybėse narėse naudojami nevienodai. Kiekvienai valstybei narei paliekama teisė tam tikrus nusikaltimus, susijusius su nacionaliniame baudžiamajame kodekse numatytais atitinkamomis bausmėmis, laikyti „sunkiais nusikaltimais“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, arba jų tokiomis nelaikyti.
- 18 Be to, atsižvelgiant į nuostatos tinkamumą, kyla abejonų dėl Direktyvos 2016/681 3 straipsnio 9 punkte numatytos bent trejų metų laisvės atėmimo bausmės ribos. Pagal Vokietijos baudžiamąją teisę tai apima daugybę nusikaltimų, dėl kurių kvalifikavimo kaip „sunki“ kyla rimtų abejonų. Pagal Vokietijos baudžiamojo kodekso (*Strafgesetzbuch*, toliau – StGB) 263 straipsnį už įprastą sukčiavimą numatyta iki penkerių metų laisvės atėmimo bausmė. Tas pats pasakytina, pavyzdžiui, apie pagrobto turto slėpimą (StGB 259 straipsnis), elektroninį sukčiavimą (StGB 263 straipsnis) arba piktnaudžiavimą pasitikėjimu (StGB 266 straipsnis). Visi šie nusikaltimai gali būti priskiriami prie Direktyvos 2016/681 II priede išvardytų nusikaltimų (pirmiausia prie 6 punkte nurodyto „sukčiavimo“). Tačiau tokie nusikaltimai laikomi dažnai pasitaikančiais

„turtiniais nusikaltimais“ ir gali būti net nereikšmingi atvejai. Taigi informacijos apie juos rinkimas pagal Direktyvą 2016/681 neturi nieko bendra su sunkių nusikaltimų prevencija ir patraukimu už juos baudžiamojon atsakomybėn.

Dėl 2b klausimo PNR duomenų apibrėžtumas

- 19 Teisingumo Teismas reikalauja aiškių ir tikslių taisyklių dėl nagrinėjamų priemonių apimties ir taikymo (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 141 punktą), o Direktyvos 2016/681 I priede kai kurie PNR duomenys, kuriuos oro transporto įmonės turi perduoti valstybių narių informacijos apie keleivius skyriams, nėra pakankamai tiksliai apibrėžti.
- 20 Akivaizdu, kad neaišku, ką reiškia „vardas (-ai) ir pavardė (-ės)“ (Direktyvos 2016/681 I priedo 4 punktas). Tai matyti iš to, kaip Vokietijoje direktyva įgyvendinama pagal *FlugDaG* 2 straipsnio 1 ir 9 punktus, kuriais vadovaujantis turi būti pateikta pavardė, pavardė gimimo metu ir, jei yra, mokslų daktaro laipsnis, taip pat kiti su asmenvardžiu susiję duomenys. Bendrinėje kalboje paprastai po pavardės nevartojama dar ir gimimo pavardė. Taigi neaišku, ar ji priskirtina prie Direktyvos 2016/681 I priedo 4 punkte nurodytų „vardo (-ų) ir pavardės (-žių)“. Taip pat kyla klausimas, ar mokslinis vardas pagal direktyvą turi būti laikomas „vardo (-ų) ir pavardės (-žių)“ dalimi.
- 21 Taip pat nėra aiškių nuostatų dėl informacijos apie dažnai lėktuvais keliaujančius keleivius (Direktyvos 2016/681 I priedo 8 punktas) perdavimo ir tvarkymo. Visų pirma neaišku, ar kalbama tik apie dažnai lėktuvais keliaujančių keleivių dalyvavimą lojalumo premijų programose, ar taip pat apie konkrečią informaciją, susijusią su tokioje programoje dalyvaujančio asmens skrydžiais ir užsakymais.
- 22 Direktyvos 2016/681 I priedo 12 punkto formuluotė „bendros pastabos (įskaitant <...>“, yra labai plati ir sunkiai suprantama. Iš žodžio „įskaitant“ galima suprasti, kad pateikiami tik pavyzdžiai, o ne baigtinis sąrašas. Be to, pildant šį laisvos formos teksto laukelį gali būti perduota ir informacija, kuri išvis nėra susijusi keleivio duomenų rinkimo tikslais (taip pat žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 160 punktą). Visų pirma pagal formuluotę galėtų būtų leidžiama perduoti ir informaciją, kuri vadovaujantis Direktyva 2016/681 neturėtų būti perduodama, t. y. neskelbtinus duomenis, kurie pagal Direktyvos 2016/681 15 konstatuojamąją dalį neturi būti renkami (taip pat žr. 4 klausimą).

Dėl 2c klausimo – suinteresuotos trečiosios šalys

- 23 Pagal Direktyvos 2016/681 1 straipsnio 1 dalį šia direktyva siekiama reglamentuoti oro vežėjų atliekamą ES išorės keleivių PNR duomenų perdavimą ir valstybių narių vykdomą šių duomenų tvarkymą. Pagal šios Direktyvos 3 straipsnio 4 punktą keleivis yra bet kuris asmuo, įskaitant su persėdimu arba tranzitu vykstančius keleivius ir išskyrus įgulos narius, kuris yra vežamas arba turi būti vežamas orlaiviu sutikus oro vežėjui, kai toks sutikimas parodomas to asmens

registracija keleivių sąraše. Tačiau Direktyvos 2016/681 I priede išvardyta daugiau perduotinų duomenų, kurie nepriskiriami prie taip apibrėžtų „keleivių“. Šiuo atžvilgiu Direktyvos nuostatos yra prieštaringos.

- 24 Pavyzdžiui, Direktyvos 2016/681 3 straipsnio 4 punktas tampa prieštaringu, turint omenyje, kad šios direktyvos I priedo 9 punkte numatoma atliekant keleivių duomenų tvarkymą rinkti informaciją, susijusią su kelionių agentūra ir joje dirbančiu kelionių agentu. Pagal Direktyvos I priedo 12 punktą laisvos formos „bendros pastabos“ laukelyje visų pirma turi būti pateikiama informacija apie nepilnamečius išlydinčius ir pasitinkančius asmenis, taip pat išlydinčius ir pasitinkančius oro uosto darbuotojus.
- 25 Visa tai akivaizdžiai nėra Direktyvos 2016/681 3 straipsnio 4 punkte apibrėžtos grupės keleivių duomenys. Tačiau oro vežėjai vis tiek juos turi perduoti valstybių narių informacijos apie keleivius skyriams ir juose šie duomenys turi būti saugomi. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantis teismas mano, kad taikant visas šias nuostatas neapsiribojama tuo, kas yra griežtai būtina, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 141 punktą). Be to, visoms suinteresuotoms trečiosioms šalims kyla klausimas, kaip jos turi būti informuojamos apie jų asmens duomenų tvarkymą pagal BDAR 14 straipsnį.
- 26 Pagal Direktyvos 2016/681 I priedo 17 punktą PNR užfiksuotų keleivių duomenys taip pat turi būti perduodami ir tvarkomi. Taip kartu keliaujančių asmenų duomenų rinkimas dubliuojasi, nes jų kaip keleivių duomenys ir taip jau yra tvarkomi. Dėl to rimtai pažeidžiamas duomenų kiekio mažinimo principas (žr. BDAR 5 straipsnio 1 dalies c punktą).

Dėl 2d klausimo – nepilnamečiai

- 27 Pagal Direktyvą 2016/681 oro vežėjai atitinkamiems valstybių narių informacijos apie keleivius rinkimo skyriams privalo perduoti visų be išimties (taigi ir nepilnamečių) keleivių PNR duomenis.
- 28 Viena vertus, nepilnamečių duomenys gali būti tvarkomi prevencijos tikslais ir (arba) siekiant išvengti represinio pobūdžio veiksmų prieš nepilnamečius, kurie (kaip įtariama) dalyvauja teroristinėje veikloje arba vykdo sunkius nusikaltimus, kita vertus – siekiant užtikrinti nepilnamečių apsaugą, pavyzdžiui, išaiškinti prekybą vaikais arba patraukti už tai baudžiamojon atsakomybėn. Šiems dviem skirtingiems tikslams reikalingos skirtingos nuostatos. Tai įtvirtinta ir Direktyvos 2016/680 6 straipsnyje, pagal kurį, kiek įmanoma, reikia aiškiai atskirti įvairių duomenų subjektų kategorijų asmens duomenis. Šios skirtingos kategorijos visų pirma apima asmenis, kurių atžvilgiu yra rimtų priežasčių manyti, kad jie įvykdė arba rengiasi įvykdyti nusikalstamą veiką (Direktyvos 2016/680 6 straipsnio a punktas), ir asmenis, kurie buvo nusikalstamos veikos aukomis arba dėl kurių, remiantis tam tikrais faktais, yra pagrindo manyti, kad jie galėtų būti nusikalstamos veikos aukomis (Direktyvos 2016/680 6 straipsnio c punktas).

- 29 Nors duomenys renkami ir tvarkomi prevencijos tikslais arba siekiant išvengti represinio pobūdžio veiksmų prieš nepilnamečius, reikia pažymėti, kad, remiantis tvarkant keleivių duomenis nustatytais faktais, baudžiamojon atsakomybėn gali būti patraukti tik jau baudžiamosios atsakomybės amžiaus sulaukę nepilnamečiai. Šiuo aspektu Direktyva 2016/681 viršija tai, kas griežtai būtina, nes joje nenumatyta apribojimų, susijusių su baudžiamosios atsakomybės amžiaus sulaukusių nepilnamečių duomenimis.
- 30 Renkant ir tvarkant PNR duomenis nepilnamečių apsaugos tikslais, reikia atsižvelgti į tai, kad vaikai ir jaunuoliai yra itin pažeidžiami. Tai įtvirtinta Chartijos 24 straipsnyje, kuriame specialiai jų apsaugai užtikrinti numatytos atskiros Sąjungos pagrindinės teisės. Šis ypatingas pažeidžiamumas turi būti įvertinamas ir tvarkant jų asmens duomenis. Jei nepilnamečių keleivių PNR duomenų rinkimu ir tvarkymu siekiama padėti užkirsti kelią nusikaltimams prieš vaikus ir (arba) palengvinti patraukimą už tai baudžiamojon atsakomybėn, Direktyvos 2016/681 nuostatos šiuo požiūriu yra netinkamos. PNR duomenų tvarkymo tikslas yra siejamas su įtariamųjų paieška ir (arba) nustatymu. Siekiant nustatyti įtariamuosius, PNR duomenys tam yra automatizuotai lyginami su duomenų bazių informacija ir kriterijais (žr. Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 2 dalį). Tačiau nepilnamečių apsaugos nuo prekybos vaikais kontekste nepilnamečių duomenys juk yra ne įtariamųjų, o kaip tik pažeidžiamų asmenų duomenys. Todėl jie turi būti ir tvarkomi kitaip. Tada lyginti kriterijų kaip tik nereikia. Šiuo požiūriu akivaizdu, kad Direktyvoje 2016/681 trūksta išsamių nuostatų, susijusių su nepilnamečių keleivių PNR duomenų tvarkymu.

Dėl 2e klausimo – API duomenys

- 31 Pagal Direktyvos 2016/681 8 straipsnio 2 dalies nuostatas valstybės narės turi patvirtinti būtinas priemones, kad užtikrintų, jog informacijos apie keleivius skyriams būtų perduoti ir Direktyvos I priedo 18 punkte apibrėžti išankstinės informacijos apie keleivius duomenys, įskaitant tapatybės dokumento tipą, numerį, šį dokumentą išdavusią šalį ir šio dokumento galiojimo laiką, pilietybę, pavardę, vardą, lytį, gimimo datą, oro vežėją, skrydžio numerį, išvykimo datą, atvykimo datą, išvykimo oro uostą, atvykimo oro uostą, išvykimo laiką ir atvykimo laiką. Šiuo požiūriu API duomenys dažnai sutampa su ir taip perduotiniais PNR duomenimis, pavyzdžiui, planuojamų kelionių datomis (Direktyvos 2016/681 I priedo 3 punktas), vardais ir pavardėmis (Direktyvos 2016/681 I priedo 4 punktas) arba visu kelionės maršrutu (Direktyvos 2016/681 I priedo 7 punktas).
- 32 Toks dvigubas keleivių duomenų tvarkymas, be kita ko, prieštarauja ir Direktyvoje 2016/680 įtvirtintam duomenų kiekio mažinimo principui. Tokią išvadą pirmiausia galima daryti atsižvelgiant į Direktyvos 2016/680 4 straipsnio 1 dalies c punktą, kuriame numatyta, kad asmens duomenys turi būti ne pernelyg išsamūs tikslų, kuriais jie yra tvarkomi, atžvilgiu. Direktyvos 2016/680 20 straipsnio 1 dalyje šis principas sukonkretintas – valstybės narės turi numatyti, kad duomenų valdytojas turi imtis priemonių, jog būtų veiksmingai įgyvendinami

duomenų apsaugos principai, pavyzdžiui, duomenų kiekio mažinimas. Be to, vadovaujantis šios direktyvos 20 straipsnio 2 dalimi, turi būti tvarkomi tik tie asmens duomenys, kurie yra būtini kiekvienam konkrečiam duomenų tvarkymo tikslui.

Dėl 2f klausimo – kriterijų teisinis pagrindas

- 33 Pagal Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 3 dalies b punktą duomenys, kuriuos oro vežėjai perduoda valstybių narių informacijos apie keleivius skyriams, turi būti lyginami pagal iš anksto nustatytus kriterijus. Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 4 dalies antrame ir ketvirtame sakiniuose numatyta, kad iš anksto nustatyti kriterijai turi būti tiksliniai, proporcingi ir konkretūs ir kad tie kriterijai jokiais aplinkybėmis neturi būti nustatomi asmens rasės ar etninės kilmės, politinių pažiūrų, religijos ar filosofinių įsitikinimų, narystės profesinėse sąjungose, sveikatos, lytinio gyvenimo ar seksualinės orientacijos pagrindu. Vadovaujantis Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 4 dalies trečiu sakiniu už kriterijų parengimą atsako valstybių narių informacijos apie keleivius skyriai.
- 34 Taigi visų lyginimo pagal kriterijus principų parengimas paliekamas konkrečios valstybės narės vykdomosios valdžios kompetencijai. Dėl to atsitinka taip, kad Sąjungos valstybės narės taiko skirtingus kriterijus ir keleiviai, priklausomai nuo šalies, į kurią jie vyksta, tikrinami pagal skirtingus kriterijus, kurių rezultatai gali būti visiškai skirtingi.
- 35 Kyla klausimas, ar tai suderinama su Chartijos 8 straipsnio 2 dalimi ir 52 straipsniu, taip pat su SESV 16 straipsnio 2 dalimi. Pagal Chartijos 8 straipsnio 2 dalį asmens duomenys „turi būti tinkamai tvarkomi ir naudojami tik konkrečioms tikslams ir tik atitinkamam asmeniui sutikus ar kitais įstatymo nustatytais teisėtais pagrindais“. Vadovaujantis šios chartijos 52 straipsnio 1 dalies pirmu sakiniu bet koks šioje Chartijoje pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatyme. Pagal SESV 16 straipsnio 2 dalį Europos Parlamentas ir Taryba, sprenddami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, nustato taisykles dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams bei valstybėms narėms tvarkant asmens duomenis, kai vykdoma veikla yra susijusi su Sąjungos teisės taikymo sritimi.
- 36 Siekiant pateisinti Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų pagrindinių teisių apribojimus, reikalingas ne tik kokių nors teisės aktų nuostatų egzistavimas, bet šios nuostatos turi būti ir pakankamai konkrečios (žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 99 punktą). Teisės subjektas turi galėti numatyti įstatymo pasekmes, o atviras nuostatas galima pasitelkti tada, kai konkretesnių su reglamentavimo dalyku susijusių teisės aktų nuostatų parengti neįmanoma (2003 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Österreichischer Rundfunk ir kt.*, C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, EU:C:2003:294, 77 punktą).
- 37 Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 4 dalis neatitinka šių sąlygų. Šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalies antras sakiny yra bereikšmis žodžių derinys, kuriuo tik

bandoma sudaryti įspūdį, kad kriterijai konkretizuojami, o iš tikrųjų taip nėra. Pagal Direktyvos 6 straipsnio 4 dalies trečią sakinį svarbų ir iš tikrųjų reikšmingą sprendimą dėl to, kokie duomenys turi būti naudojami rengiant automatizuoto lyginimo kriterijus, priimti paliekama konkrečioms valstybėms narėms. Remiantis reglamentavimo dalyku tai nėra griežtai būtina. Europos teisės aktų leidėjas ir taip būtų galėjęs nurodyti tam tikrus duomenis arba kriterijus, kurie rengiant kriterijų sąrašą turi arba neturi būti naudojami. Šiuo klausimu nei įvairiose valstybėse narėse vykdomi nusikaltimai arba teroristinė veikla, nei kriterijai, pagal kuriuos galima nustatyti įtariamuosius, įvairiose valstybėse narėse nesiskiria.

- 38 Vienintelis Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 7 dalyje kartu su 5 straipsniu numatytas valstybių narių parengtų kriterijų proporcingumo kontrolės mechanizmas yra tas, kad informacijos apie keleivius skyriaus duomenų apsaugos pareigūnas turi prie jų prieigą. Vis dėlto pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį duomenų apsaugos pareigūną skiria informacijos apie keleivius skyrius, ir šis pareigūnas paprastai yra šio skyriaus darbuotojas, todėl nuo pat pradžių nėra užtikrinamas jo nepriklausomumas (dėl duomenų apsaugos priežiūros institucijų nepriklausomumo žr. 2010 m. kovo 9 d. sprendimą *Komisija prieš Vokietiją*, C-518/07, EU:C:2010:125, ir 2012 m. spalio 16 d. Sprendimą *Komisija prieš Austriją*, C-614/10, EU:C:2012:631).

Dėl 2g klausimo – saugojimo trukmė

- 39 Pagal Direktyvos 2016/681 12 straipsnio 1 dalį PNR duomenys saugomi penkerius metus. Remiantis šios direktyvos 25 konstatuojamosios dalies antru sakiniu PNR duomenys dėl jų pobūdžio ir paskirties turi būti saugomi tiek, kiek reikia. Tačiau nepateikta paaiškinimo, kodėl reikalingas penkerių metų saugojimo laikotarpis.
- 40 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantis teismas nesupranta, dėl ko duomenis reikia saugoti taip ilgai. Po to, kai vadovaujantis Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 4 dalies pirmu sakiniu oro keleiviai prieš jų atvykimą į valstybę narę arba prieš jų išvykimą iš valstybės narės pagal planą yra patikrinami ir nieko neįprasta patikrinimo metu nenustatoma, nelieka objektyvių priežasčių net netiesiogiai juos sieti su teroristiniais ar sunkiais nusikaltimais. Taigi nėra pakankamo ryšio tarp duomenų įrašų saugojimo ir Direktyva 2016/681 siekiamų tikslų. Ilgas saugojimas gali būti laikomas pateisinamu tik tada, jei nustatoma konkrečių elementų, pagal kuriuos galima įtarti, kad konkretūs keleiviai gali kelti pavojų (žr. 2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 204 ir paskesnius punktus). Vien teorinės galimybės, kad duomenys kada nors gali būti svarbūs saugumo požiūriu, neturėtų pakakti siekiant pateisinti didelį pagrindinių teisių apribojimą, t. y. ilgą asmens duomenų saugojimą.
- 41 Dėl duomenų saugojimo (kitos masinės asmens duomenų saugojimo nesant priežasties formos) Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad direktyvoje, kurioje numatytas maksimalus 24 mėnesių saugojimo terminas, nėra ribojama tai, kas griežtai būtina (2014 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Digital Rights Ireland*

ir kt., C-293/12 ir C-594/12, EU: 2014: 238, 63 punktas). Taigi jau 24 mėnesių duomenų saugojimo laikotarpis yra per ilgas, o šioje byloje kalbama apie jų saugojimą penkerius metus.

Dėl 2h klausimo – nuasmeninimas

- 42 Vadinamuoju nuasmeninimu, remiantis Direktyvos 2016/681 25 konstatuojamąja dalimi, turi būti užtikrintas aukštas duomenų apsaugos lygis. Tai kelia rimtų abejonų. Dėl šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje numatyto duomenų įrašų „nuasmeninimo“, kuris turi būti atliekamas po šešių mėnesių, duomenų saugojimo trukmės neproporcingumo požiūriu niekas nepasikeičia.
- 43 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad „nuasmeninimo“ sąvoka yra nebūdinga šiai sistemai ir klaidinanti. Tai tiesiog yra duomenų pseudonimų suteikimas, kaip tai apibrėžta Direktyvos 2016/680 3 straipsnio 5 punkte. Nuo duomenų pakeitimo taip, kad jie taptų anoniminiai, jis skiriasi tuo, kad kitaip nei keičiant juos tokiu būdu, susieti duomenų su konkrečiu asmeniu negalima ne visam laikui ir galutinai, o išlieka galimybė nuasmeninimą panaikinti (žr. Direktyvos 2016/681/EB 12 straipsnio 3 dalį), taigi duomenis nesunkiai galima vėl tiesiogiai susieti su asmeniu. Todėl neaišku, kodėl nevartojama pseudonimų suteikimo sąvoka, kaip Direktyvoje 2016/680. Tačiau suteikiant pseudonimus pagrindinių teisių apribojimo intensyvumas sumažinamas kur kas mažiau nei iš tikrųjų pakeičiant duomenis taip, kad jie taptų anoniminiai.
- 44 Be to, reikia atsižvelgti į Direktyvos 2016/680 4 straipsnio 1 dalies e punktą. Pagal šią nuostatą asmens duomenys turi būti saugomi tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybę būtų galima nustatyti ne ilgiau, nei tai yra būtina tais tikslais, kuriais jie tvarkomi. Direktyvos 2016/681 12 straipsnio 2 dalyje nurodyto nuasmeninimo atveju atitinkamo asmens tapatybę gali būti nustatyta visą penkerių metų saugojimo laikotarpį, kaip tai nustatyta Direktyvos 2016/681 12 straipsnio 3 dalyje, kurioje reglamentuojamas duomenų (pakartotinis) atskleidimas pasibaigus šešių mėnesių laikotarpiui. Tačiau nėra aišku, ar tai yra būtina Direktyvos 2016/681 tikslams pasiekti, Direktyvos leidėjas to taip pat nepagrindė.

Dėl 2i klausimo – informavimas po nuasmeninimo panaikinimo

- 45 Direktyvoje 2016/681 nėra nuostatos, numatančios, kad duomenų subjektus reikia informuoti tada, kai informacijos apie keleivius skyrių saugomų jų duomenų nuasmeninimas, vadovaujantis šios direktyvos 12 straipsnio 3 dalimi, panaikinamas. Reglamentuojama tik tiek, kad su duomenų nuasmeninimo panaikinimu turi sutikti „teisminė institucija“ arba kita nacionalinės valdžios institucija (Direktyvos 2016/681 12 straipsnio 3 dalies b punktas).
- 46 Savo Nuomonėje dėl ES ir Kanados susitarimo Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad nors šiame numatyta sudaryti susitarime nustatyta, kad keleiviai interneto puslapyje turi būti informuojami apie bendrą jų duomenų tvarkymą siekiant užtikrinti saugumą ir kontroliuoti sienas, iš tokios bendros

informacijos jie negali žinoti, ar atsakingos valdžios institucijos nenaudos jų duomenų ir kitokiai kontrolei atlikti (2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 223 punktas). Toliau Teisingumo Teismo nuomonėje nurodyta: „Taigi atvejais <...>, kai yra objektyvių tokių naudojimą pateisinančių elementų, kurie lemia poreikį gauti išankstinį teisminės institucijos arba nepriklausomo administracinio subjekto leidimą, oro keleivius reikia informuoti individualiai. Tas pats taikytina tuo atveju, kai oro keleivių PNR duomenys perduodami kitoms valdžios institucijoms arba privatiems asmenims“ (2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 223 punktas).

- 47 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantis teismas mano, kad tokią Teisingumo Teismo įvertinimą galima pritaikyti ir Direktyvai 2016/681, todėl, jo nuomone, duomenų subjektus apie nuasmeninimo panaikinimą reikia informuoti individualiai. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad operatyvus duomenų subjektų informavimas apie nuasmeninimo panaikinimą labai pakenktų terorizmo ir sunkių nusikaltimų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiančio teismo nuomone, duomenų subjektus reikėtų informuoti ne vėliau kaip iki to momento, nuo kurio galima nebijoti sukelti pavojų nuasmeninimo panaikinimo tikslui, pavyzdžiui, dėl to, kad pasibaigė tyrimo veiksmai.
- 48 Pagal Chartijos 47 straipsnį duomenų subjektas taip pat turi teisę į tai, kad nagrinėjimas vyktų pagal įstatymą įsteigtoje nepriklausomame ir nešališkame teisme, o ne „teisminėje institucijoje“. O šiuo atveju nė viena teisių gynimo priemonė pasinaudoti negalima.

Dėl 3 klausimo – informacijos perdavimas trečiosioms šalims

- 49 Pagal Direktyvos 2016/681 11 straipsnio 1 dalį PNR duomenys ir tokių duomenų tvarkymo rezultatai, atskirai įvertinus kiekvieną konkretų atvejį, gali būti perduoti trečiajai valstybei, jei laikomasi Pamatinio sprendimo 2008/977/TVR 13 straipsnyje nustatytų sąlygų, jei perdavimas būtinas šioje direktyvoje nurodytais tikslais, jei trečioji šalis sutinka perduoti duomenis kitai trečiajai šaliai tik tuo atveju, kai tai tikrai būtina 1 straipsnio 2 dalyje nurodytais šios direktyvos tikslais, ir tik tai valstybei narei aiškiai leidus, ir jei laikomasi 9 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų.
- 50 Direktyvos 2016/681 11 straipsnio 2 dalyje numatyta šio reikalavimo išimtis, pagal kurią nepaisant Pamatinio sprendimo 2008/977/TVR 13 straipsnio 2 dalies (dabar – Direktyvos 2016/680 38 straipsnis), perduoti PNR duomenis be išankstinio valstybės narės, iš kurios duomenys gauti, sutikimo leidžiama išskirtinėmis aplinkybėmis, tiksliau, kai toks perdavimas yra būtinas, kad būtų galima reaguoti į konkrečią ir faktinę su teroristiniais nusikaltimais ar sunkiais nusikaltimais susijusią grėsmę valstybėje narėje arba trečiojoje šalyje, o išankstinio sutikimo neįmanoma gauti laiku.

- 51 Kadangi perdavus informaciją į trečiąsias šalis šių šalių valdžios institucijos gauna prieigą prie PNR duomenų, visi duomenų naudojimo principai, kuriais siekiama užtikrinti su tuo susijusių pagrindinių teisių apribojimo proporcingumo principo laikymąsi ir tinkamą duomenų apsaugos lygį, turi galioti ir trečiosioms šalims. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas savo nuomonėje dėl ES ir Kanados susitarimo išaiškino, kad asmens duomenų perdavimas iš Sąjungos į trečiąją šalį galimas tik tuo atveju, kai šioje šalyje užtikrinamas iš esmės toks pats pagrindinių laisvių ir teisių apsaugos lygis, koks garantuojamas Sąjungoje. Taip siekiama išvengti, kad šiame susitarime numatyto apsaugos lygio būtų galima nepaisyti perduodant asmens duomenis į kitas trečiąsias šalis, ir norima užtikrinti Sąjungos teisės suteikiamo pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos lygio tęstinumą (2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 214 punktas). Tuo remdamasis Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad asmens duomenis leidžiama perduoti į trečiąją šalį tik tuo atveju, jei yra Europos Sąjungos ir Kanados susitarimui lygiavertis Sąjungos ir atitinkamos trečiosios šalies susitarimas arba pagal Direktyvos 95/46 25 straipsnio 6 dalį (dabar – BDAR 45 straipsnio 3 dalis) Komisijos priimtas sprendimas, kuriame konstatuojama, kad tokia trečioji šalis užtikrina adekvatų apsaugos lygį, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir kurio taikymo sritis apima valdžios institucijas, kurioms numatyta perduoti PNR duomenis (2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 214 punktas).
- 52 Nurodytosios sąlygos nesuderinamos su Direktyvos 2016/681 11 straipsniu. Šios direktyvos 11 straipsnio 1 dalies a punkte pateikiama nuoroda į Pamatinio sprendimo 2008/977/TVR 13 straipsnį. Šis Pamatinis sprendimas buvo panaikintas priėmus Direktyvą 2016/680. Dabar nuorodos į Pamatinį sprendimą laikomos nuorodomis į Direktyvą 2016/680 (žr. šios direktyvos 59 straipsnį). Panaikinto Pamatinio sprendimo 2008/977/TVR 13 straipsnis iš esmės atitinka Direktyvos 2016/680 35–38 straipsnius.
- 53 Pagal Direktyvos 2016/680 35 straipsnio 1 dalies d punktą duomenų perdavimas trečiajai valstybei siejamas su sąlyga, kad Komisija pagal 36 straipsnį būtų priėmusi sprendimą dėl tinkamumo arba, jeigu toks sprendimas nepriimtas, būtų nustatytos arba egzistuojant tinkamos apsaugos priemonės pagal 37 straipsnį, arba, nesant minėto sprendimo dėl tinkamumo ar tinkamų apsaugos priemonių pagal 37 straipsnį, būtų 38 straipsnyje numatytos išimtinės aplinkybės. Šiuo klausimu Direktyvos 2016/681 11 straipsnio 1 dalies a punkte pateikta nuoroda į Pamatinio sprendimo 2008/977/TVR 13 straipsnį, taigi ir į Direktyvos 2016/680 35 straipsnį, neužtikrina adekvataus trečiosios valstybės duomenų apsaugos lygio, nes pagal nuorodą į Direktyvos 2016/680 38 straipsnį leidžiama PNR duomenis trečiosioms valstybėms perduoti net nesant priimto sprendimo dėl tinkamumo ar neužtikrinus tinkamų garantijų. Ypač turint omenyje, kad išimtinio atvejo sąvoka, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2016/680 38 straipsnį, yra labai plati. Pagal šią nuostatą iš tiesų leidžiama PNR duomenis perduoti į trečiąsias šalis, kuriose nėra adekvataus duomenų apsaugos lygio, jeigu tai konkrečiu atveju yra būtina Direktyvos 2016/680 1 straipsnio 1 dalyje numatytiems tikslams (nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo, be kita ko, apsaugos nuo grėsmių visuomenės saugumui ir jų

prevencijos), arba atsižvelgiant į su jais susijusius tikslus, siekiant pareikšti, įgyvendinti ar apginti teisinius reikalavimus (žr. Direktyvos 2016/680/EB 38 straipsnio 1 dalies d punktą).

Dėl 4 klausimo – pageidavimai dėl maisto laisvos formos teksto laukelyje

- 54 Vadovaujantis Direktyvos 2016/681 6 straipsnio 4 dalies ketvirtuoju sakiniu, kriterijai, pagal kuriuos valstybių narių informacijos apie keleivius skyriai automatizuotu būdu lygina PNR duomenis, jokiais aplinkybėmis neturi būti nustatomi asmens rasės ar etninės kilmės, politinių pažiūrų, religijos ar filosofinių įsitikinimų, narystės profesinėse sąjungose, sveikatos, lytinio gyvenimo ar seksualinės orientacijos pagrindu.
- 55 Vis dėlto šioje nuostatoje tik paaiškinami ketinimai ir dėl tokio paaiškinimo pirmiausia atsiranda prieštaravimas su Direktyvos 2016/681 I priedo 12 punktu. Juk kiekvienu konkrečiu atveju privalomai užpildant informacijos apie keleivius skyriams perduotiną laisvos formos teksto laukelį „bendros pastabos“, šiems skyriams gali būti perduodama gausybė įvairiausių informacijos, visų pirma ir ypač neskelbtino pobūdžio duomenų, ir šie skyriai gali ja naudotis. Taip naudojantis šiuo laisvos formos teksto laukeliu, pavyzdžiui, galima perduoti informaciją, kad keleivis pageidavo košerinio maisto arba *halal* patiekalų. Tačiau iš tokios informacijos galima daryti išvadą apie atitinkamo asmens religinius įsitikinimus, todėl tai yra minėtu požiūriu ypač neskelbtino pobūdžio duomenys.

Dėl 5 klausimo – oro transporto įmonių teikiama informacija

- 56 Remiantis Direktyvos 2016/681 13 straipsnio 3 dalimi šia direktyva nedaromas poveikis Direktyvos 95/46/EB taikymui oro vežėjams tvarkant asmens duomenis, visų pirma jų pareigoms imtis tinkamų techninių ir organizacinių priemonių asmens duomenų saugumui ir konfidencialumui apsaugoti. Direktyvos 2016/681 21 straipsnio 2 dalyje taip pat paaiškinama, kad šia direktyva neturi būti daromas poveikis Direktyvos 95/46/EB taikymui oro vežėjų vykdomam asmens duomenų tvarkymui.
- 57 Direktyva 95/46 yra pakeista BDAR (žr. BDAR 94 straipsnio 2 dalį, pagal kurią nuorodos į Direktyvą 95/46 laikomos nuorodomis į BDAR).
- 58 BDAR 13 straipsnyje nustatyta, kad, kai iš duomenų subjekto renkami jo asmens duomenys, duomenų valdytojas asmens duomenų gavimo metu duomenų subjektui turi pateikti jame nurodytą informaciją. Sąvoka „asmens duomenys“ apibrėžta BDAR 4 straipsnio 1 punkte. Oro vežėjų atliekamas keleivių ir trečiųjų šalių PNR duomenų rinkimas šiuo požiūriu yra asmens duomenų rinkimas, todėl nagrinėjamu atveju oro vežėjams taikomas BDAR 13 straipsnis.
- 59 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantis teismas mano, kad, įvertinant jau minėtą su PNR duomenų tvarkymu susijusių pagrindinių teisių apribojimų rimtumą, turi būti taikomi griežti su pareigomis informuoti susiję kriterijai.

- 60 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiančio teismo nuomone, oro vežėjai pagal BDAR 13 ir 14 straipsnius privalo informuoti duomenų subjektus, nes kitu atveju atsirastų spraga, kuri būtų nesuderinama su Chartijos 7 ir 8 straipsniais. Taigi būtina, kad oro vežėjai keleivius aiškiai informuotų apie visus jų surinktus PNR duomenis, apie tai, kad jie bus perduoti valstybių narių informacijos apie keleivius skyriams ir apie vėlesnį duomenų įrašų tvarkymą šiose valstybėse, įskaitant penkerių metų saugojimo laikotarpį, ir apie konkrečias jų, kaip duomenų subjektų, teises. Iš tiesų, nesant šios informacijos, atitinkamiems keleiviams būtų sunku įgyvendinti savo, kaip duomenų subjektų, teises. Tačiau atitinkamų nuostatų Direktyvoje 2016/681 nėra.
- 61 Savo nuomonėje dėl ES ir Kanados susitarimo Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, jog siekiant užtikrinti šias teises būtina, kad keleiviai būtų informuojami apie jų PNR duomenų perdavimą Kanadai ir duomenų naudojimą, kai tik tai nebegalėtų turėti įtakos numatytame sudaryti susitarime nurodytų valdžios institucijų atliekamiems tyrimams. Toks informavimas iš esmės būtinas tam, kad keleiviai galėtų pasinaudoti teise susipažinti su savo PNR duomenimis ir, jei reikia, teise reikalauti juos ištaisyti, taip pat teise į veiksmingą jų teisių gynimą teisme pagal Chartijos 47 straipsnio 1 dalį (2017 m. liepos 26 d. Nuomonės 1/15, EU:C:2017:592, 220 punktas).
- 62 Kaip nepakankamo oro transporto bendrovių vykdomo keleivių informavimo pavyzdys čia pateikiamas Ieškovo oro linijų bendrovės, kurios paslaugomis naudojosie ieškovas, pranešimas. „Lufthansa AG“ interneto puslapyje (<https://www.lufthansa.com/xx/de/informationen-zum-datenschutz>, paskutinį kartą lankytasi 2020 m. gegužės 11 d.) pateikta tokia informacija:

„Kas yra duomenų valdytojas?“

Vokietijos bendrovė „Lufthansa“ <...> toliau pateikia informaciją apie tai, kaip yra tvarkomi jūsų asmens duomenys <...>

<...>

Kur galiu kreiptis?

Jei kiltų <...> klausimų, susijusių su duomenų apsauga, susisiekite su mūsų duomenų apsaugos pareigūnu:

<...>

Kokiais <...> įpareigojimais remdamiesi tvarkome Jūsų duomenis?

Keleivių duomenis tvarkome remdamiesi įpareigojimais, numatytais BDAR 6 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio c punkte.

Jei pagal atitinkamus teisės aktus esame įpareigoti, Jūsų asmens duomenis tvarkome tam, kad <...> įvykdytumėme saugumo reikalavimus <...>

Perdavimas imigracijos institucijoms

- remiantis ES ir Kanados susitarimu dėl keleivių duomenų
- remiantis Vokietijos Fluggastdatengesetz
- API* („Advance Passenger Information“) duomenų perdavimas, jei esame įpareigoti padėti vykdant su kontrole tarptautinių kelionių srityje susijusius uždavinius

*Paso arba asmens tapatybės dokumento mašininio būdu skaitomos srities duomenys

Dėl išsamesnės informacijos galite kreiptis į atsakingas valdžios institucijas.

<...>

Kas gauna Jūsų duomenis?

<...> Jūsų duomenys (gali būti) perduodami šių kategorijų gavėjams:

<...>

valstybinėms įstaigoms ir valdžios institucijoms, pavyzdžiui, vykdančioms su įvažiavimo sąlygomis susijusias arba policijos ir tyrimo užduotis.

Gali būti, kad asmens duomenys bus perduoti ir trečiosioms šalims arba tarptautinėms organizacijoms. Jei atliekamas toks duomenų perdavimas, Jums apsaugoti ir Jūsų asmens duomenų apsaugai užtikrinti pagal teisės aktų reikalavimus ir jų laikantis numatytos tinkamos garantijos.

Jei šis perdavimas grindžiamas ne teisiniu pagrindu arba duomenys perduodami į šalį, kurioje negalioja ES Komisijos priimtas Sprendimas dėl tinkamumo, taikome standartines ES sutarties sąlygas.

Kokias turite duomenų apsaugos teises?

Svarbus „Lufthansa“ tikslas – užtikrinti teisingus ir skaidrius mūsų atliekamo duomenų tvarkymo procesus. Todėl mums svarbu, kad duomenų subjektai, be teisės nesutikti, esant atitinkamoms teisės aktuose numatytoms sąlygoms, galėtų naudotis ir tokiomis teisėmis:

teise susipažinti (BDAR 15 straipsnis),

teise reikalauti ištaisyti duomenis (BDAR 16 straipsnis),

teise reikalauti ištrinti duomenis („teise būti pamirštam“) (BDAR 17 straipsnis),

teise apriboti duomenų tvarkymą (BDAR 18 straipsnis),

teise į duomenų perkeliamumą (BDAR 20 straipsnis),

teise nesutikti (BDAR 21 straipsnis),

<...> “

- 63 Tokia informacija galėtų būti vertinama kaip nepakankama ir klaidinanti. Pirmiausia aiškiai nepakanka nurodyti, kad tvarkant API duomenis vertinama tik mašininio būdu skaitoma paso arba asmens tapatybės kortelės dalis. Juk pagal Direktyvos 2016/681 I priedo 18 punktą API duomenys, jeigu jie yra renkami, turi būti perduodami ir su informacija apie oro vežėją, skrydžio numerį, taip pat atvykimo ir išvykimo datas, laiką ir vietas, taigi tikrai ne vien su mašininio būdu skaitomos tapatybės dokumentų dalyse esančiais duomenimis. Be to, nepateikta nuoroda į Direktyvą 2016/681, nurodomas tik *FlugDaG*. Taip pat nėra jokių paaiškinimų apie Direktyvos 2016/681 ar *FlugDaG* turinį. Taigi duomenų subjektui jau užsakinėjant skrydžio bilietą nėra aišku, kokia valdžios institucija yra atitinkamos valstybės narės informacijos apie keleivius skyrius ir kaip galima į jį kreiptis, kaip konkrečiai jame yra tvarkomi PNR duomenys arba kiek laiko jis gali saugoti jų duomenis. Todėl galima laikyti, kad *Lufthansa* keleiviams pateikiama informacija neatitinka BDAR 13 straipsnio reikalavimų; apie kitus asmenis, kurie taip pat turi būti informuojami, neverta net kalbėti.